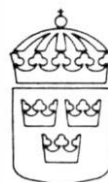

Motion till riksdagen

1988/89:Jo532

av Birger Schlaug och Åsa Domeij (båda mp)

Plågsamma djurförsök

Mot.
1988/89
Jo532-538

Alla djur har rätt att utvecklas efter sin arts förutsättningar och under de betingelser som råder i den miljö som är naturlig för dem – oavsett nytta för människan. Miljöpartiet de gröna vänder sig därför mot alla former av djurplågeri.

Djurförsök är till mycket stor del både plågsamma och förnedrande för djuren. Försöken måste minska till det absolut minsta och ersättas med andra metoder. Människan måste inse att djuren har ett egenvärde och att livet är värt respekt.

I Sverige utnyttjas nära en halv miljon djur om året i, ofta plågsamma, djurförsök. Detta innebär ett djur i minuten.

För att testa kemikalier, lösningsmedel, tobak, läkemedel, kosmetika etc. utsätts djur för försök som ett led i att legitimera allt fler kemiska produkter, skönhetsmedel, läkemedel – ofta handlar det om produkter som det inte finns något reellt behov av eller läkemedel som skall ersätta bristen på vettig livsstil.

Djur utsätts experimentellt för buller tills deras hörselorgan är förstörda, de får sitta under högspänningsledningarna tills nervsystemet kollapsat, de får inandas lösningsmedel, de tvångsmatas med bly för att framkalla beteendrubbingar, de roteras i lådor, de utsätts för ögondropp, de spänns fast och utsätts för droppande testämnen. Till vilken nytta?

Onödiga försök

Ett skäl till de otaliga djurförsöken är att samhället invaderas av 2 000 nya kemikalier varje år – de flesta testas i någon form. Svenska företag lejer ofta ut testförfarandet till institut utanför landets gränser. Ett alternativ till den växande kemikaliedjungeln vore att behovsprövning föregick introduktion på marknaden.

En mängd försök görs i samband med läkemedelsframtagning och annan medicinsk forskning. Cancerforskningen är ett område. Samtidigt vet vi att cancer beror på miljöfaktorer – maten vi äter, luften vi andas, husen vi bor i, kemikalierna i vår närmiljö. Enligt chefen för WHO:s cancerforskningsinstitut John Higginson beror ca 90 % av all cancer på dessa miljöfaktorer. dvs. den dåliga samhällsplaneringen är en starkt bidragande orsak till cancerfrekvensen, det därmed uppkomna behovet av läkemedel och forskning – och därmed djurförsök. Ett alternativ till cancerutvecklingen vore att lägga om samhällsstrukturen och livsstilen.

Även inom andra läkemedelssektorer är djurförsök ofta en följd av olika vällevnadssjukdomar och livsstilssjukdomar; som exempel kan nämnas att djur används i tobaksforskningen. Ett bättre sätt att använda resurserna vore att minska tobaksrökningen genom enkla politiska åtgärder. Djurförsöken blir ofta ett alibi för att man skall slipa ta itu med *orsakerna* till sjukdomar och skador.

Den kunskap som erhålls genom djurförsöken är ofta tämligen intetsägande, eftersom *ett* ämne testas åt gången, medan människan exponeras för tiotusentals ämnen i maten, luften, vattnet. Kombinationseffekterna i det kemikaliserade samhället kommer man inte alls åt genom djurförsöken – tvärtom kan de bidra till en falsk trygghetskänsla och ensidigt analyserande av enskilda ämnen.

Djurförsök sker ofta av slentrian – det blir ett försäljningsargument att den nya produkten "testats". Dessutom kan man aldrig med säkerhet överföra testresultat från en djurart till en annan, t.ex. människa.

Plågsamma försök

Djurförsök är i allmänhet plågsamma. Visserligen finns det försök som görs på sövda djur, som dödas direkt och inte får vakna upp, men många försök pågår under lång tid och medan djuren är vare sig bedövade eller sövda.

Toxicitetstester, dvs. tester där man förgiftar djur med olika kemiska ämnen för att se hur mycket de tål innan de dör, sker i allmänhet med vakna djur under lång tid.

Även tester som kan verka harmlösa vid själva ingreppet kan föregås och följas av psykiskt plågsamma upplevelser, t.ex. isolering i små burar och korta rastningar.

Alternativ

Grundläggande alternativ till djurförsök har redan namnts i motionen, t.ex. övergång till ett miljövänligt samhälle och mänskligare samhälle med en livsstil som inte av ren välgödning skapar behov av läkemedel.

Av etiska skäl – men också av praktiska och ekonomiska skäl – måste djurtesterna ersättas med alternativa metoder. Bland de tester som finns eller är under utveckling kan nämnas tester på cell-, vävnads- och organnivå. En tämligen avgörande orsak till att alternativen inte prioriterats kan vara att många instinktivt känner på sig att tester på hela djur är mer tillförlitliga – det är alltså inte sakskäl utan fördomar och konservatism som gör att man använder djur. Satsningen på alternativen måste öka.

Behovsprövning

En registreringsansökan om ett nytt ämne kan inte avslås med motiveringen att det inte behövs, t.ex. därför att det redan finns tillräckligt många liknande ämnen på marknaden för det uppgivna ändamålet. Detta leder till att produkter som inte behövs kommer ut på marknaden efter testning på t.ex. djur. 2 (XX) nya kemiska ämnen kommer ut varje år i vårt land – kemikalierna invaderar vår vardag utan att vi vet tillräckligt om effekterna av att människa,

djur och natur utsätts för de miljontals kombinationer som blir följden. Riksdagens jordbruksutskott uttalade 1981 att det var stötande med djurförsök som gäller olika kosmetiska produkter, exempelvis tillväxtregulatorer för krukväxter. Trots detta har mängder med dylika ämnen godkänts om de genomgått föreskrivna djurtester. Samhället skall kunna stoppa nya ämnen om de uppenbarligen inte fyller något behov.

Utvärdera djurförsöken

Nyligen refererades i KI-Journalen (Karolinska institutets tidning) nr 4/88 en liten utvärdering av testmetoder; i detta fall handlade det om testmetoder för p-piller som utvärderats för WHO:s räkning. Resultatet beskrevs enligt följande: "Inventeringen av testmetoder visar att det världen över slösas med djurförsök på ett katastrofalt sätt främst p.g.a. föråldrade metoder."

Det finns nu skäl att fler inventeringar görs för att få ett grepp på hur många djurförsök, och inom vilka områden, som kan beskrivas som onödiga även ur forskarens synvinkel.

Utvärdera vetenskapliga krav

Under hösten 1988 presenterades en undersökning, gjord vid Statens veterinärmedicinska anstalt, som visade att försöksdjur led av virussjukdomar som påverkade försöksresultaten på ett mycket allvarligt sätt. Virussjukdomar är bara en faktor som kan göra försöksresultat missvisande. En utvärdering bör göras för att få fram huruvida de djurförsök som görs uppfyller de vetenskapliga krav man har.

Utvärdering av alternativa metoder

De alternativa metoderna måste utvärderas om de skall kunna slå ut djurtesterna. Visserligen utvärderades inte djurförsöken innan de började användas, men det ställs andra krav på nya metoder i dag.

För att genomföra utvärdering av alternativa metoder startades inom SCS (Skandinaviska celltoxikologiska sällskapet) ett projekt kallat MEIC-projektet. Projektet utvärderar djurförsöksfria metoder att mäta akut toxicitet – dvs. det som mäts genom bl.a. djurförsöksmetoden LD₅₀.

I enlighet med den officiella djurförsökspolitiken som går ut på att minska djurförsöken och ersätta dem med alternativa metoder bör riksdagen garantera att MEIC-projektet tillförs de ekonomiska resurser som behövs. Tidigare har bl.a. Nordiska Samfundet Mot Plågsamma Djurförsök bidragit.

Alternativ utbildning

En grundläggande orsak till att föråldrade metoder används är att det är dessa som lärs ut. Krav måste därför införas så att obligatorisk utbildning i alternativa metoder till djurförsök ingår i universitetens grund- och forskarutbildning på medicinska och biologiska linjer.

Etik är ett allt viktigare ämne inom forskningsutbildningen, eftersom allt fler frågor har en etisk dimension. Djurförsöksetik bör införas som obligatoriskt inslag i medicinska och biologiska ämnen. Inriktningen bör vara att fackfilosofer förmedlar utbildningen, som bör sikta på att studenter och forskare resonerar sig fram till ett etiskt försvarbart förhållningsätt när det gäller djurförsök.

Användning av befintliga alternativ

För att de alternativa metoder som i dag redan finns skall utnyttjas bör ekonomiska medel ställas till förfogande för detta ändamål. Detta bör ligga helt i linje med riksdagens tidigare hållning i frågan, nämligen att alternativ skall användas i stället för djurförsök när det är vetenskapligt möjligt.

Den ideella föreningen Nordiska Samfundets Stiftelse har de senaste åren fått ansökningar om bidrag från olika forskningsinstitutioner, som vill övergå till in vitro-teknik i stället för att använda djur för att få fram monoklonala antikroppar. Stiftelsens medel har inte räckt till för att uppfylla behovet. Här skulle medel kunna ställas till förfogande genom t.ex. CFN (Centrala försöksdjursnämnden) eller MFR (Medicinska forskningsrådet).

Kontroll av efterlevnaden av riksdagens beslut

Riksdagen har klart deklarerat att djurförsök i största möjliga omfattning skall ersättas med alternativa metoder. Trots detta har antalet försöksdjur legat konstant på ca 500 000 årligen under 80-talet. Därmed kan man konstatera att uppföljning bör ske.

Riksrevisionsverket, som kontrollerar olika myndigheters arbete med att nå de målsättningar som satts upp, har också granskat hur forskningen sköts.

En angelägen uppgift vore att undersöka hur alternativa metoder till djurförsök sprids och tas i bruk.

Samlad översyn

För att komma till rätta med djurförsöken behövs – förutom det som nämnts ovan – en samlad översyn över vilka svårigheter de alternativa metoderna har att etableras. Det har t.ex. hävdats att cellkultur försök är onödigt dyra och att reagenskemikalier skulle kunna bli billigare i inköp för användaren.

De etiska nämnderna

Numera är hälften av ledamöterna i de etiska nämnderna lekmän och dessutom är ordföranden en opartisk jurist. Bland lekmännen får djurskyddsorganisationerna tillsätta mindre än hälften – dvs. 2 av 6 lekmannaledamöter bland totalt 12 ledamöter.

För att stärka djurskyddsintresset bör djurskyddsorganisationerna få tillsätta hälften av lekmannaledamöterna.

Hemställan

Mot. 1988/89

Jo532

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sägs om införande av behovsprövning av nya kemiska ämnen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sägs om utvärdering av djurförsök,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sägs om utvärdering av vetenskapliga krav,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sägs om utvärdering av alternativa metoder och stöd till MEIC-projektet,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sägs om införande av obligatorisk utbildning i alternativa metoder till djurförsök i universitetens grund- och forskarutbildning på medicinska och biologiska linjer,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sägs om etisk utbildning,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sägs om användning av alternativa metoder som redan i dag finns tillgängliga samt ekonomiskt stöd till detta,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sägs om kontroll av efterlevnaden av riksdagsbeslut samt riksrevisionsverkets uppgift att granska forskningen,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sägs om en samlad översyn över vilka svårigheter de alternativa metoderna har att bli etablerade,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sägs om utökad antal ledamöter från djurskyddsorganisationerna i de etiska nämnderna.

Stockholm den 24 januari 1989

Birger Schlaug (mp)

Åsa Domeij (mp)